

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

Katedra výtvarné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

DESIGN VÁZ NA ŘEZANÉ KVĚTINY

DESIGN OF VASES FOR FLOWERS

Autorka diplomové práce: Petra Jandová

Obor: VV – OV/ZŠ

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Josef Lorenc, odb. as.

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2009

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci na téma „Design váz na řezané květiny“ vypracovala samostatně pod vedením pana Mgr. Josefa Lorence, odb. as. K práci jsem použila literatury a pramenů uvedených v seznamu.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 20. dubna 2009.

Petra Jandová

.....

Děkuji panu Mgr. Josefu Lorencovi, odb. as., za pomoc a ochotu, odborné vedení a za zajímavé připomínky. Poděkování patří i mým nejbližším, kteří mě podporovali a pomáhali mi.

ANOTACE

Diplomová práce sestává ze třech částí. První část se věnuje pojmu slova váza, dále posunu významu slova váza a rozdílnému užívání váz ve vybraných historických obdobích. Dále se věnuje významu květin ve vybraných obdobích historie.

Následuje druhá část, která se věnuje lilii a narcisu a odůvodnění výběru těchto květin. Tato část popisuje návrhy designu váz pro tyto řezané květiny. Dále se věnuje typologii váz, pravidlům navrhování váz a pravidlům aranžování.

Třetí část se věnuje praktickému zhotovení váz pro lilii a narcis. Popisuje techniku výroby váz za pomoci sádrových forem a kompletní postup pro zhotovení. Následující přílohy dokumentují vývoj designu váz.

Klíčová slova: pojem váza, rozdílné užívání váz, pravidla aranžování, lilie a narcis, design.

ANNOTATION

The diploma thesis consists of three parts. The first part is devoted to the expression 'vase' and further to the shift of the word vase and different use of vases in the selected historical periods. It deals with the meaning of flowers in the selected historical periods.

The second part follows, which deals with lily and daffodil and reasoning of choice of these flowers. This part describes concepts of design of vases for these cut flowers. Next it deals with typology of vases, rules for designing of vases and rules for drapery.

The third part deals with practical fabrication of vases for lily and daffodil. It describes technique of vases manufacturing with help of plaster moulds, and complete procedure for their fabrication. Following appendixes document the development of design of vases.

Key words: expression vase, different use of vases, rules for drapery, lily and daffodil, design.

OBSAH

1. Úvod.....	7
2. Vázy a nádoby vázovitého tvaru „včera a dnes“.....	9
2. 1 Pojem váza.....	9
2. 2 Řecko a Řím.....	11
2. 2. 1 Řecké vázy a vázovité nádoby.....	15
2. 3 Čína, Korea a Japonsko.....	17
2. 3. 1 Čínské aranžmá.....	19
2. 3. 2 Ikebana.....	19
2. 4 Renesance.....	22
2. 5 Holandsko.....	23
2. 6 Baroko a rokoko.....	24
2. 7 19. a 20. století.....	26
2. 8 Secese.....	27
3. Od květiny k váze.....	30
3. 1 Lilie.....	30
3. 2 Narcis.....	31
3. 3 Tajemství váz.....	32
3. 3. 1 Typologie váz.....	34
3. 3. 2 Váza „lilie“.....	36
3. 3. 3 Váza „narcis“.....	36
4. Tvorba váz.....	38
5. Závěr.....	40
6. Použitá literatura a zdroje.....	41
6. 1 Literární zdroje.....	41
6. 2 Internetové zdroje.....	42
7. Přílohy (obrazová dokumentace a CD – ROM).....	43

1 Úvod

„Žena je jako lilie: jemný muž se jí neodváží dotknout, ale přijde osel a sežere ji.“¹

Výše uvedený citát naznačuje náplň diplomové práce, která je také založena na kontrastu. V mém případě na kontrastu jemných přírodních křivek s liniemi rovnými.

Záměrem této práce je vytvořit vázy, jejichž design vychází z morfologie květů lilie a narcisu. Zmíněné druhy rostlin jsem si vybrala v souvislosti s jejich charakteristikami, které se ke květinám váží. V případě lilie jde přímo o symboliku panenské čistoty, která se mění v čistotu a jemnost tvaru květů evokujících pokoru a úctu. Co se narcisu týče, květomluva jej sice charakterizuje jako „rostlinu zahleděnou do sebe“, ale proto jsem si narcis nevybrala. Důvodem byla asociace květiny spojené s příchodem jara, které patří mezi mé nejoblíbenější roční období.

Rozlišení výkladů pojmu váza v minulosti a současnosti zmiňuji v úvodu teoretické části své diplomové práce, který mj. obsahuje význam slova váza v jazyce českém, anglickém a německém a také různé pohledy na využití tohoto předmětu v odlišných kulturách v odlišných etapách historie.

V kapitole 2. 2 popisuji rozdílnost užití váz v Řecku, ve kterém sloužily například jako zásobnice na víno. Zaobírám se i vývojem jejich koloritu a vlivem na umělce renesančních váz. Následuje charakteristika základních tvarů keramických váz a nádob, jež jsou inspirací pro vázy a nádoby používané dodnes.

V pasáži 2. 3 o čínských, korejských a japonských vázách popisuji vývoj určitých stylů váz, odlišný pohled na jejich užití a rozvádím jej

¹ <http://www.pametnidesky.estranky.cz/stranka/nove---citaty-a-prislovi>

v kapitole o úpravě květin, především v odstavcích o ikebaně 2. 3. 2. U renesance se zastavuji z důvodu zobrazení lilií, u Holandska z důvodu květinářství a zátiší a rokoko je typické napodobováním čínských technik tvorby váz. Přelom 19. a 20. století zmiňuji proto, že váza s květinami se stala prvkem domácnosti a symbolem rodiny. Pro secesi jsou pak typické vázy s designem květin a rostlinné motivy, a protože mé vázy vycházejí z květů lilie a narcisu, nemohla jsem tento styl opomenout a nezmínit několik umělců.

V další kapitole se věnuji liliím a narcisům, odůvodnění jejich výběru pro design váz, jejich původu a tvaru jejich květů. Také se zabírám pravidly navrhování váz, následné úpravě květin v nich a tvarové typologii vybraných váz. Na konci této části detailně popisuji návrhy designu pro jednotlivé vázy.

V praktické části zmiňuji vývoj návrhů váz. Počáteční návrhy designu váz jsou více stylizované, a proto jsem upravila design ve smyslu větší podobnosti váz s morfologií květů. První vymodelování váz se uskutečnilo technikou plátování a nyní byla použita technika lití do sádrových forem.

Přílohová část dokumentuje vývoj designu váz. Nejdříve z pohledu skic jednotlivých váz a poté následuje fotodokumentace váz.

2 Vázy a nádoby vázovitého tvaru „včera a dnes“

2.1 Pojem váza

Pojem váza má pro nás dnes jediný význam, a to nádoba na květiny. Ale vždycky tomu tak nebylo. Ve starém Řecku sloužily nádoby, kterým dnes říkáme vázy, jako zásobnice. Dnes tyto nádoby bez váhání nazýváme vázami a použili bychom je jako nádoby na řezané květiny. Posun významu tohoto termínu je značný.

Vysvětlení pojmu „váza“:

„Váza - nádoba vertikální stavby, různého tvaru a z různých materiálů (keramika, sklo, kovy, kámen), často zdobená (plastickým a mal. dekorem, um. řemeslnými tech.), užívaná od neolitu k uchovávání a transportu kapalných a sypkých hmot (olej, víno, obilí); od počátečního vývoje existují paralelně v. s převažující dekorativní funkcí, od středověku a zejména v novověku praktická funkce zaniká.“²

„Slovo váza pochází z latinského vas (mn. č. vasa), což znamená hliněnou nádobu nebo také kuchyňské a stolní nádoby.“³

„Váza je uměle vyrobená nádoba, která má horní stranu otevřenou. Slouží jako stojan pro květiny či jako dekorační prvek v interiéru. Vyrábí se nejčastěji z porcelánu, keramiky, kovů, skla či dalších materiálů. Často je dekorována složitým vzorem podle nejrůznějších námětů. Váza se skládá z několika částí, nejspodnější částí je ploché dno, které umožňuje váze stát na rovném povrchu. Druhou částí je tělo vázy, které je buď válcového průměru,

² Kolektiv autorů: *Malá československá encyklopedie*. VI., Š-Ž. Academia, Praha, 1987, s. 468 – 469.

³ CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007, s. 35.

anebo se jedná o vypouklý tvar podobný deformované kouli, který je určen pro uchovávání tekutiny. Směrem k hrdlu vázy se její průměr zmenšuje a zužuje, od poloviny hrdla dochází v některých případech k opětovnému rozšiřování. Váza je zakončena hrdlem.“⁴

„The vase (pronounced /ˈvaːz/, /ˈveɪs/, or /ˈveɪz/) is an open container, often used to hold cut flowers. It can be made from a number of materials including ceramics and glass. The vase is often decorated and thus used to extend the beauty of its contents. Vases are defined as having a certain anatomy. Lowest is the foot, a distinguishable base to the piece. The design of the base may be bulbous, flat, carinate or another shape. Next, the body, which forms the main and often largest portion of the piece. Resting atop the body is the shoulder, where the body curves inward. Then the neck, where the vase is given more height. Lastly, the lip, where the vase flares back out at the top. All these attributes can be seen in the pictures at right. Many vases are also given handles, though no examples are shown here. Today, the shapes of vases have evolved from the conventional ones to modern designs and shapes.“⁵

„Eine Vase (von lat. vas, vasis Gefäß, Geschirr) ist ein aus Glas, Porzellan oder Tonkeramik bestehendes Hohlgefäß, das der Dekoration, dem Aufstellen von Blumen oder - v. a. in antiker Zeit - der Vorratshaltung dient. Vasen tragen oft kunstvolle Bemalungen. Antike Vasen unterlagen einem schnell wechselnden Modegeschmack, sodass ein bestimmter Vasentyp auf einen begrenzten Zeitraum hinweist. Die Archäologie verwendet so genannte Typentafeln zur Datierung von Funden.“⁶

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Váza>

⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Vase>

⁶ <http://de.wikipedia.org/wiki/Vase>

2. 2 Řecko a Řím

Řecké vázy jsou jedinečnými prototypy váz pro celé další generace a čerpá z nich hlavně renesance. Jsou výjimečné svými tvary a hlavně použitelností, protože dnes bychom do nich vkládali jen květiny, ale původním účelem je skladování vody, vína, obilí a dalších potravin a také sloužily jako urny. Právě proto jsou antické vázy pro účely mé práce důležité, neboť je zde určitá podobnost, kdy design váz je přizpůsoben jejich funkci, zatímco design váz, který jsem navrhla, je stylizován do květu lilie a narcisu a přímo těmto květinám vázy také slouží.

Zajímavostí také je, že řecké vázy jsou dekorovány motivy z běžného života lidí, popřípadě z mytologických scén a právě proto také slouží jako zásobnice na vodu, na víno, na obilí, na parfémy a další látky, protože ty k běžnému životu neodmyslitelně patří. Naproti tomu jsou čínské vázy postupem času dekorovány květinovými motivy a jsou pro květiny také určeny. A ty nám mají zase připomenout, že bez přírody žít běžný život nelze.

Nejstarší řeckou keramiku můžeme najít na ostrově Kréta. Nejprve zmíním centrum mínojské civilizace, palác Knóssos, ve kterém jsou na stěnách úžasné restaurované fresky. Na jedné z nich je dokonce zobrazen princ s liliovou korunou. Je to snad první zobrazení lilií vůbec, jedná se sice spíše o stylizaci, ale přesto jsou krásné a dokazují, že lilie byly součástí už života Kréťanů. Na krétském ostrově se vyskytuje keramika kamarská z období 1900 až 1700 př. n. l., je modelovaná v ruce a uchvacuje svou elegancí. Má různé podoby, jako například džbány, hluboké mísy, krátery i amfory zdobené křivkami zavíjejícími se do spirál a originálního koloritu, běloby na tmavém pozadí se skvrnami živých barev.⁷ Raná krétská šlechta žila luxusním životem

⁷ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998, s. 25.

a uchovávala tyto naplněné nádoby s různými tekutinami ve velkých palácích s chladnými podzemními místnostmi.⁸

Stejně jako u mladšího druhu keramiky z období 1700 až 1400 př. n. l. můžeme vidět klasičtější ráz, vzácné velké džbány a amfory a menší nádoby s jedním uchem, které vypadají málem barokně. Tyto nádoby jsou dekorované rostlinnými nebo mořskými motivy.⁹

V 1. tisíciletí př. n. l. začínají řečtí řemeslníci používat hrnčářský kruh, který jim umožňuje vyrábět ještě složitější nádoby.¹⁰ Tyto nádoby jsou z počátku zdobené geometrickým stylem, kdy se střídají pruhy tmavé engoby s původní barvou nádoby, na kterou jsou nakreslené kruhy a spirály.¹¹ Protože je naleziště této keramiky na athénské hřbitově před starobylou dvojitou bránou neboli Dipylem, říkáme tomuto slohu dipylský, a jak už plyne z naleziště, vázy se v tomto období používají především k pohřebním účelům.¹²

Poté přichází styl černých figur na červenohnědém pozadí nazývaný černofigurová technika ze 7. až 6. st. př. n. l., kdy se pod vlivem orientálních kultur, zdobí keramika nanesením černé barvy na červenou hlínu. Athénští řemeslníci malují černé postavy na načervenalé pozadí tím, že vyrývají detaily a odstraňují břechku a tím odhalují červenou barvu hliněného podkladu.¹³

A jako zajímavý protiklad nesmíme zapomenout na červenofigurovou malbu. U této techniky jsou červené postavy obklopeny černým pozadím a detaily dokreslovány jemnou černou linkou. Postavy jsou na vázách později trojrozměrné a je zde patrná i perspektiva. Motivy vycházejí z běžného života i

⁸ WARSHAWOVÁ, J.: *Velká kniha keramiky*. Dotisk 1. vydání, Rebo Productions CZ, spol. s. r. o., Dobřejovice, 2002, s. 10 – 11.

⁹ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998, s. 25.

¹⁰ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 12.

¹¹ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 13 – 14

¹² PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998, s. 60.

¹³ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 13 – 14.

z mytologie.¹⁴ Řada váz je i signovaná a s pochvalnými komentáři svých tvůrců.¹⁵

Vedle těchto technik se vyvinula ještě jedna technika. Váza se nejdříve pokryla celá bílým povlakem a pak se na ní malovaly výraznými tóny figury. Tyto vázy, které měly nejčastěji tvar lékythu, se používaly jako dary, ukládaly do hrobů a sloužily i jako schránky na toaletní potřeby.¹⁶

I přesto, že jsou řecké vázy jako stvořené pro řezané květiny, nebyly tak využívány a květiny tak sloužily k dekorování jiným způsobem. Protože měla vzdělanost a tělesná krása pro staré Řeky velký význam, při oslavách fyzické dokonalosti užívali květů a zeleně, často ve formě čelenek nebo girland.¹⁷

Obr. 1.: Princ s liliovou korunou.¹⁸

Obr. 2.: Červenofigurová Oinochoé.¹⁹

¹⁴ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 13 – 14.

¹⁵ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998, s. 116.

¹⁶ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998, s. 116.

¹⁷ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 12.

¹⁸ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:KnossosFrescoRepro06827.jpg>

¹⁹ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 15.

Pokud se podíváme do starověkého Říma, byly zde přebírány řecké vzory nádob. Tyto nádoby jsou používány ke stejným účelům jako v Řecku, ale jako nádoby na květiny stále neslouží. Ale co se týče mozaik a nástěnných maleb, můžeme zde spatřit plno zobrazení s květinami, které ale nejsou uloženy ve vázách, nýbrž v proutěných koších. Jako příklad mohu zmínit mozaiku z vily císaře Hadriána z 2. st. n. l, která je dnes umístěna ve Vatikánu v Římě. Ale jsou o ní jisté pochybnosti, protože mezi růžemi, liliemi a ostatními květinami jsou i tulipány a ty se údajně v té době v Itálii nepěstovaly. Na nástěnné malbě, která přežila erupci sopky Vesuv v roce 79 n. l, je zobrazena římská bohyně jara trhající květiny. V levé ruce drží proutěný koš, který zřejmě sloužil jen jako nádoba na přechování květin, než se použije například na výzdobu nějaké oslavy. Květinové motivy z této doby byly inspirací pro mnoho malířů.²⁰

Obr. 3.: Mozaika z Hadriánovy vily.²¹

²⁰ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 12 - 13.

²¹ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 13.

2. 2. 1 Řecké vázy a vázovité nádoby

Řecké vázy a vázovité nádoby jsou tak rozmanité svým tvarem i funkcí, že si zaslouží své vyjmenování.

Alabastron je podlouhlá nádoba na olej či vonné látky. *Amfora* je nádoba se dvěma úchyty a podlouhlým užším hrdlem. Sloužila pro uchovávání a přenášení hroznového vína, olivového oleje, ryb a zrní. A byla by velice vhodná jako váza pro květiny. *Aryballos* je nádoba kulovitěho tvaru s krátkým krkem, na nějž je posazeno malé ouško sloužící k protažení provázku nebo řemínku. Sloužila k uchovávání parfémů a olejů. *Askos* je menší nádobka se zploštělým tvarem. Sloužila k uchovávání parfémů či oleje, k jehož nalévání tenkým pramínkem bylo přizpůsobeno hrdlo. *Epinétron* je ženská nádoba používaná při tkaní. *Fiálé* je bezuchá keramická nebo kovová nádoba s oblým plastickým výčnělkem uprostřed dna a bez podstavce. Sloužila především k pití. *Flakon* je malá nádoba a sloužila k uchovávání parfémů. *Hydria* je nádoba na vodu a její přenášení. Na plecích měla umístěna tři ucha: jedno vertikální sloužící k přenosu a dvě horizontální sloužící k nalévání svým úzkým hrdlem. *Kantharos* je pohár se dvěma vyššími horizontálními uchy po stranách, která výrazně převyšují jeho okraj. Sloužily jako konvice na víno. *Kotylé* je číše většinou bez nožky a se dvěma horizontálními uchy při horním okraji. Sloužila jako dutá míra na tekuté a sypké látky. *Krátér* je velká nádoba na nízkém podstavci s rozevřeným horním obvodem a se dvěma horizontálními uchy po stranách. Vyvinuly se 4 typy kráterů: volutový, sloupkový, zvoncový a kalichový. Sloužily k mísení vína s vodou, což bylo zvykem. Obvykle stály uprostřed místnosti. *Kyathos* je čerpák nebo naběračka s jedním vysokým svislým držadlem. *Kylix* je mělká číše se dvěma horizontálními uchy po stranách. Stala se nejoblíbenějším tvarem nádoby k pití vína. *Lebés* je hluboká nádoba se zakulaceným dnem bez nožky. Nejčastěji byl používán k přípravě jídla a umývání. *Lékythos* je vysoká nádoba s vysokým krkem s jedním vertikálním uchem, která sloužila především k uchovávání oleje. Byly

naplněné olejem a přidávány do pohřební výbavy. I tato nádoba by mohla dnes sloužit jako váza na květiny. *Lútroforos* je vysoká pohřební amfora s dlouhým úzkým hrdlem a dvěma vysokým zdobenými uchy. Ve svatební den se v nich přinášela voda pro posvátnou lázeň. Lidem, kteří zemřeli jako svobodní, se umisťovala na hroby. *Oinochoé* je nádoba na nabírání a nalévání vína s jedním vertikálním uchem. Objevuje se již v geometrickém období a společně s lékythem slouží jako častý obětní dar na pohřebištích. *Peliké* je široká varianta amfory na nízké nožce. Na rozdíl od amfory se její tělo zužuje směrem nahoru a byla by vhodnou vázou pro květinové aranžmá. *Pithos* je velká hliněná zásobní nádoba s plastickou výzdobou. Dosahovala výšky až 2 m. Sloužil jako velká zásobnice pro potraviny, především pro víno. Byl používán k pohřebním účelům. *Psyktér* je nádoba se širokým tělem, vyšší nožkou a dvěma uchy, která se používala ke chlazení vína ledem nebo sněhem. *Pyxis* je většinou okrouhlá schránka na kosmetické potřeby. Zpočátku bývala vybavena víčkem. *Rhyton* je picí roh. *Skyfos* je hluboká číše většinou bez nožky a se dvěma uchy po stranách. Byl používán k pití vína. *Stamnos* je širší nádoba kulovitěho tvaru s krátkým širokým krkem a dvěma malými vodorovnými uchy. Sloužil k uskladňovacím účelům, jak pro tekutiny, tak pro ovoce nebo pokrmy.²²

Vlastně téměř každá z těchto „váz“ by mohla dnes sloužit jako nádoba na květiny a právě proto jsem jim věnovala prostor. Jsou totiž předchůdkyněmi našich dnešních váz a svými tvary jsou jedinečné.

²² http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Starověká_řecká_keramika

2. 3 Čína, Korea a Japonsko

Čínské vázy jsou pravým opakem řeckých váz, protože se do nich už vkládají květiny a neslouží jen k přechovávání potravin, tekutin a dalších látek. Ale první čínské nádoby samozřejmě také sloužily hlavně jako zásobnice, avšak postupem času změnilly tvar a vkládaly se do nich květiny. Tyto vázy mají jedinečný design, a co se týče dekorace, oplývají krásnými květinovými dekory, které mě také inspirovaly. A nejen to, rostliny a květiny nejsou jako motiv na vazách jen náhodou. Vypovídají o propojení člověka s přírodou, o jejich souladu a harmonii a o tom, že člověk a příroda jsou na sobě závislé. A proto vázy, které jsem navrhla, mají člověku připomenout svět přírody, bez kterého nemůžeme žít.

První čínská keramika se začíná objevovat už v období 3500 let př. n. l. O 3000 let později v období Šesti dynastií a dynastie Tchang vznikají vázy, které mají zaoblený tvar. Tuto oblost ještě zdůrazňuje tvar hrdla vázy. Vázy jsou zdobeny leknínovými květy a draky a vyrývají se na ně ornamenty, na které se nanáší šedozelená glazura. Za dynastie Sung, v období 10. až 13. století, je návrat ke zdokonalování starověkých technik. Vytváří se krásné, elegantně tvarované vázy z bílého porcelánu, které mají modrou nebo zelenou glazuru. Jednou z těchto váz je i váza s černou pivoňkou, která má naprosto dokonalý tvar a na svém těle krásnou malbu pivoňky. Tato váza mě zaujala na první pohled svou jednoduchostí, čistotou a jasnou účelností. Mezi 14. a 17. stoletím vládne dynastie Ming navazující na dynastii Juan. Řemeslníci tohoto období vytváří velmi složité tvary i ornamenty. Nejzajímavějšími předměty jsou bílé a modré nádoby zdobené rostlinami či květy.²³

²³ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 20 – 21.

Pro dynastii Čching²⁴ vládoucí až do roku 1912 jsou typické vázy zdobené drobnými květinovými motivy, které se podle převládajícího zabarvení dělí na „famille noire“ (černá rodina), „famille jaune“ (žlutá rodina), „famille verte“ (zelená rodina) a „famille rose“ (růžová rodina).²⁵

V korejské keramice vytváří krásné vázy dynastie Ri vládoucí v období od konce 14. do začátku 20. století. Svým dekorem, rostlinnými a květinovými vzory napodobuje vázy z čínských dynastií.²⁶

Japonské vázy převážně napodobují korejský porcelán dynastie Ri a čínský porcelán dynastie Ming.²⁷ Ale pro secesní styl jsou na počátku 20. století tou nejvhodnější inspirací. Rozumí si totiž s přírodou a jsou s ní díky svým tvarům a dekoru spjaté.

Obr. 4.: Váza z d. Sung s černou pivoňkou.²⁸ Obr. 5.: Váza z d. Ri s květinovou dekorací.²⁹

²⁴ CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007, s. 22

²⁵ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění IV*. Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 286.

²⁶ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knižcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 22 - 23.

²⁷ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knižcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 24 - 25.

²⁸ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knižcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 21.

²⁹ CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knižcentrum, s. r. o., Praha, 1999, s. 23.

2. 3. 1 Čínské aranžmá

Jelikož patří Čína i Japonsko k těm nejoriginálnějším zemím, co se týče aranžování květin, věnuji jim tyto dvě malé podkapitoly. Pro tyto země a hlavně pro Japonsko, je aranžování doslova vědou a lilie a narcis jsou pro tyto země také symbolickými květinami.

„Tradice aranžování květin sahá v Číně do nejstarších dob. Aranžmá obvykle sestávalo z jednoho nebo dvou druhů rostlin uspořádaných ve vybraně krásné keramické, kovové nebo proutěné nádobě, která byla často zhotovena pro zvlášť daný účel. Čínská aranžmá měla náměty určené roční dobou, každý výtvar byl považován za malbu se specifickou strukturou a texturou, jedinečným světlem a stínem. Platilo jedno základní pravidlo: květy a listy nikdy nezakrývaly okraj vázy.“³⁰ Mezi oblíbené květiny těchto aranžmá můžeme zařadit chryzantémy, polokřovitou pivoňku, pravý lotos, broskvové a meruňkové květy (symboly čistoty), narcis (zvaný svatá lilie nebo vodní víla), orchideje a bambus (symbol statečnosti). Tyto květiny jsou spolu s vybranými nádobami zobrazovány na mnohých čínských malbách a tkaninách.³¹

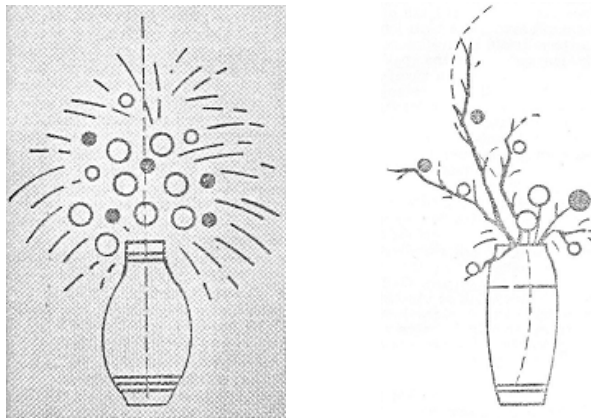
2. 3. 2 Ikebana

Pokud se podíváme do Japonska, je inspirováno starým čínským stylem úpravy květin z 6. století př. n. l. Během staletí je rozvinut do uměleckého oboru zvaného ikebana, což můžeme přeložit jako „živý rostlinný materiál“. Větve, stonky a listy se upravují způsobem, který co nejvíce vyzdvihuje jejich přirozenou krásu. Rozměry vázy a aranžmá květin jsou přísně určeny pravidly, neboť hlavním požadavkem je vyváženost celku.³²

³⁰ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 16.

³¹ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 16.

³² HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 19.

Obr. 6.: Tradiční kytice a ikebana, při níž je důležitá linie.³³

Ikebana byla obětí pro Buddhu, jako dík za dobrou sklizeň a dobrý rok. Poslední forma ikebany pak vychází z filosofie běžného denního života a pokouší se rostlinám vdechnout život. Co se týče nádob, používaly se nejdříve vysoké misky a vázy, které vystřídaly velmi nízké keramické misky pro větší volnost dekorace. Na dno misky se vkládá několik kamenů, mech a malé kapradiny. Voda, která zaplňuje čtvrtinu misky, musí být zřetelně vidět. K dekoraci se používají suché větve zcela zbavené kůry, různé trávy a květiny, které jsou vzácné a nápadné. Například chryzantémy se mohou používat pouze 9. den devátého měsíce, kdy se aranžuje devět chryzantém a proto je vhodná pro podzimní ikebanu.³⁴

Vedle chryzantém, které jsou velice vhodným materiálem, protože vydrží dlouho ve vodě, se užívají i lilie a narcisy. Pro jarní ikebanu je vhodný narcis žlutý, pro letní ikebanu je vhodná lilie královská.³⁵

³³ JAKERLE, L.: *Ikebana*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1969, s. 6.

³⁴ Kolektiv autorů: *Pokojové květiny od A do Z, Řezané květiny – IKEBANA*. IMP BV/ IMP s. r. o., Praha, karta č. 618.

³⁵ JAKERLE, L.: *Ikebana*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1969, s. 34 – 37.

Pro ikebanu je důležitá linie a trojrozměrnost, která značí oblohu, člověka a zemi.³⁶

Toto umění mě inspirovalo svým přirozeným rozložením květin a dekoračních prvků a aranžmá váz jsem komponovala s podobným záměrem.

Obr. 7.: Ikebana s liliemi.³⁷

Obr. 8.: Ikebana s narcisy.³⁸

³⁶ JAKERLE, L.: *Ikebana*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1969, s. 6 – 8.

³⁷ <http://www.flickr.com/photos/luxfar/1823491905/>

³⁸ http://farm3.static.flickr.com/2371/2283762982_fbec1a421b.jpg

2. 4 Renaissance

Keramika kultury románské a gotické slouží především k uchování potravin a nevyniká významným tvarováním a zdobením.³⁹ A proto přistoupím přímo k renesanci, která je s přírodou také spjatá.

Na počátku 14. století se z Itálie začíná po Evropě šířit vlna nových vědomostí a uměleckých snah, kterou dnes nazýváme renesance. Renaissance prohlašuje, že rám obrazu je vlastně okno, jímž divák nahlíží do světa přírody, který umělec znovu stvořil. Umělci této doby patřící k malířství vytváří díla, na nichž jsou krásná květinová aranžmá s kosatci, chrpami a v neposlední řadě hlavně s narcisy a liliemi. Můžeme zmínit Sandro Botticelliho, který má ve svých obrazech právě lilii bělostnou.⁴⁰

„Na mnoha zobrazeních Zvěstování se objevuje lilie bělostná (Lilium candidum), jež rostla v biblických dobách na polích. Nejčistší a nejbělostnější ze všech květin tak měla zdůraznit čistotu Panny Marie.“⁴¹

Pro renesanční vázy je typické napodobování řeckých váz s tím rozdílem, že v renesanci se už používají na květiny a další rostliny. Krásnou renesanční vázu můžeme vidět u Leonarda da Vinci v obraze Madona s karafiátem, kde jsou dokonce zobrazeny narcisy.⁴²

³⁹ CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007, s. 36.

⁴⁰ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 20 - 21.

⁴¹ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 21.

⁴² PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 272.

Obr. 9.: Detail - Zvěstování. S. Botticelli.⁴³

Obr. 10.: Detail - Madona s karafiátem. L. da Vinci.⁴⁴

2.5 Holandsko

Pro tuto zemi jsou typické hlavně tulipány, které stavbou svých květů velice připomínají květ lilie. Okvětní lístky jsou také tak souměrné a zakončené do špičky jako okvětní lístky lilie.

V Holandsku také používají vázy pro květiny. V 15. století mají přední místo v malbě zátiší a jsou typičtí rozvíjejícím se zahradnictvím a květinářstvím. Se vzestupem zámožských objevů Holanďané dovážejí nové druhy květin, a to zejména z Číny. Zátiší s květinami si objednávají převážně soukromí zákazníci, tato zátiší mají za úkol zachytit pomíjivou krásu květin a zároveň představit rostliny jako symbol prchavosti života. Spolu s květinami je tak v zátiších zobrazena lebka, kostra, právě dohořelá svíčka, hodiny

⁴³ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 266.

⁴⁴ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 272.

odtikávající minuty a bubliny, které jsou snad nejpomíjivější, mizející v okamžiku. Všechny tyto prvky jsou symboly pomíjivosti života, ale i květin.

Jako zástupce můžeme zmínit Jana Brueghela mladšího a řadu mnohdy i neznámých autorů.⁴⁵ Například Gentský oltář bratří van Eycků s detailem Madony, která má na hlavě korunu posetou bílými liliemi, nebo dokonce ústřední deska Triptychu Portinariů od Huga van der Goes odkrývající před Pannou Marií dvě vázy s květinami. Jednu keramickou a druhou skleněnou.⁴⁶

Obr. 11.: Detail - triptych Portinariů. H. van der Goes.⁴⁷

2. 6 Baroko a rokoko

Pro baroko a hlavně pro rokoko už představuje váza s květinami teplo rodinného krbu. Vázy jsou velmi bohatě dekorovány rostlinnými, květinovými a zvířecími motivy a na některých vázách jsou dokonce reprodukce slavných

⁴⁵ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 22.

⁴⁶ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 66 - 91.

⁴⁷ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 90.

obrazů. Pro mě jsou sice tyto vázy příliš zdobené, co však mohu vyzvednout, jsou ústřední motivy z přírody a také inspirace čínskými vázami.

Většina výrobků z doby baroka napodobuje čínský porcelán, a to jak tvarově, tak i dekoračně. Vzniká tím nové umění, které nese název *chinoiserie*, což jsou věrné napodobeniny čínských uměleckých výrobků.⁴⁸

Rokoko je charakteristické kombinací přírodních tvarů a uctívá čínský porcelán. Prestiž keramických váziček dovážených z Číny vyvolávají v Evropě řadu pokusů, jak odhalit složení neznámé hmoty, z níž se porcelán vyrábí.⁴⁹ „V Míšni se zrodila umělecká tradice, která vycházela z baroku, rychle se však přizpůsobila charakteristickým rysům rokoka,“ [...] „převládala záliba v napodobování čínských vzorů,“ [...] „Míšeň a francouzská královská továrna v Sevres začaly brzy navzájem soupeřit,“ [...] „manufaktura v Sevres byla jedinečná v barevnosti, zvláště pak v proslulých, nenapodobitelných odstínech – královské modři a pompadourské růžové.“⁵⁰

Obr. 12.: Váza ze Sevres.⁵¹

⁴⁸ CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007, s. 38.

⁴⁹ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění VIII*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 18.

⁵⁰ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění VIII*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 22.

⁵¹ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění VIII*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999, s. 22.

2. 7 19. a 20. století

V této době je již termín váza běžně užíván pro nádobu na květiny a také vzrůstá zájem o jejich aranžování. Dostupný je stále větší počet druhů květin a to už od dob zámořských objevů. Co se týče úpravy květin, upouští se od symbolismu a dbá se spíše na krásu květin a jejich čistě dekorativní vlastnosti. Ačkoliv pro mě jsou květiny i kusem přírody ve skrytu domova, nejen dekorací vloženou do vázy, ale každá doba má svůj pohled na květiny. Pro střední vrstvu jsou módní záležitostí, slouží jako aranžmá pro dům i tabuli, ženy nosí na večírky kytičky květů a slouží i jako dárek. Květiny tak ovlivňují i zásady etikety. Mezi klíčové prvky domácnosti patří právě váza s květinami.⁵² „*Květiny se ale doposud upravovaly neformálně jako na holandských a vlámských malbách, často byly jen prostě urovnány do džbánů a skleněných váz. Tyto vázy, ozdobné misky a mísy na vysoké nožce se vyráběly, stejně jako široké vázy tradičních tvarů, ve velkém množství a kvalita materiálu, z něhož byly zhotoveny (porcelán, sklo nebo kov), byla na vysoké úrovni.*“⁵³

Největším malířem květin této doby je Henri Fantin-Latour pracující od poloviny 19. století do počátku 20. století.⁵⁴ „...*prohlásil, že jeho cílem na tomto a řadě dalších obrazů bylo zachytit prchavost čerstvých květin, které nejsou strnulé ve stavu dokonalosti, jako tomu bylo u dřívějších malířů květin.*“⁵⁵ Jeho obraz Lilie ve váze, ke kterému se předchozí text vztahuje, je vskutku překrásný a téměř živý. Ke konci 19. století se objevují impresionisté, kteří jsou inspirováni světlem, přírodou a dojmy z nich. Nemohu proto opomenout malíře úžasných slunečnic Vincenta van Gogha, kterého skupina impresionistů silně ovlivnila.⁵⁶

⁵² HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 24.

⁵³ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 24 - 25.

⁵⁴ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 25.

⁵⁵ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 25.

⁵⁶ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 25.

Obr. 13.: Lilie ve váze. H. Fantin-Latour.⁵⁷

2. 8 Secese

Mou práci nejvíce ovlivnila právě secese. Díla tohoto uměleckého stylu jsou plná přírody a z přírody vycházejí. Stejně jako vázy pro lilie a narcisy vycházejí z tvaru květů těchto květin. A právě secesní vázy jsou snad těmi nejkrásnějšími a dalo by se říci, že jsou s přírodou srostlé. Květiny v nich působí velice přirozeně, což je dáno hlavně tvarem a barevností těchto váz. I bez květin však budí dojem „živých“ váz. Mé vázy v tomto případě kontrastují s myšlenkou přírodního námětu květu a přirozených tvarů rostliny a rovnějších, až geometrických linií vázy. Mezi tvůrce nejpůsobivějších váz tohoto stylu můžeme zařadit umělecké skláře Louise Comfорта Tiffanyho, Émila Gallého a českou sklárnu Loezt v Klášterském Mlýně.

Secesní umělci jsou ovlivněni japonským uměním, které se vyznačuje dynamičností a svobodnou krásou volného toku linií, asymetričností kompozice, kultivovanou barevností a preferencí dekorativní plošnosti.⁵⁸ Pro

⁵⁷ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 25.

⁵⁸ HOLEŠOVSKÝ, K. a kol.: *Secese: meziválečné užité umění*. Moravská galerie, Brno, 1986, s. 2 – 3.

japonské umění je typické, že nečiní rozdíl mezi světem nerostů, rostlin a zvířat.⁵⁹ „*Již svou podstatou bylo japonské umění naturalistické. Japonští umělci se snažili prociťit a vyjádřit i ty nejsubtilnější změny, jimiž se v přírodě projevují roční období.*“ [...] „*Respekt k užité funkci, materiálovým vlastnostem i k samotnému procesu tvorby – tyto výsostné vlastnosti japonských nádob se staly takřka archetypálním vzorem pro umělecké řemeslo doby kolem roku 1900.*“⁶⁰

Nejvíce mě z tohoto stylu ovlivnil a zaujal právě americký umělec L. C. Tiffany, který zahajuje kariéru uměleckého skláře a návrháře interiérů jako majitel firmy Glass and Decorating Company. V jeho návrzích je patrný vliv japonského a islámského umění. Vytváří překrásné vázy z křišťálového skla s neuvěřitelně jemným zabarvením a zcela novými tvary.⁶¹ „*Vázy připomínají otevřené květní kalichy, jemné stonky nesou křehké okvětní lístky, které jakoby náhodou setrvávají ve svém přirozeném pohybu ve skle.*“ [...] „*Tajemství „Tiffanyho květů“ spočívalo však v radosti z experimentování a v nesmírné kreativitě jejich „zahradníka“.*“⁶²

Dalším umělcem, který vyrábí „živé“ vázy, je Émil Gallé z Nancy. Specifikem školy v Nancy je lehkost, ladný půvab, pastelové tóny, asymetrie a rokoko. Trvají na přesném studiu přírody a tím vyvíjejí vlastní, živoucí jazyk květinových motivů. Oblíbenými květinami jsou orchideje a květy kaly. Za mystický květ je považována lilie, která je symbolem čistoty, jež je napájena krví mučedníků a vyrůstá k trůnu nejsvětější Panny.⁶³ „*Těleso vázy je utvářeno jako cibule, jejíž vnější slupka se začíná uvolňovat; vířící barevné nitky na noze vázy jsou pramenem veškerého života rostliny – kořeny.*“⁶⁴ É. Gallé, slavný

⁵⁹ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 113.

⁶⁰ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 9 - 10.

⁶¹ PIJOÁN, J.: *Dějiny umění IX*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 2000, s. 84 - 88.

⁶² FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 317.

⁶³ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 108 - 109.

⁶⁴ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 108.

návrhář skla, keramiky a nábytku, zhušťuje bytostnou podstatu rostliny, aby jí dal určitý postoj a pohyb, aby zpracoval její individualitu velmi živým způsobem. Ale účelnost navrhovaného kusu stojí vždy na prvním místě.⁶⁵

Pokud se podíváme do českých zemí, secese sem přichází sice se zpožděním, ale její díla jsou o to výraznější.⁶⁶ Vznikají ty nejkrásnější vázy, které mě budou stále udivovat nápaditostí svých tvůrců. „*Patrně nejvýrazněji se secesní názor uplatnil v českém skle, kde podal důkaz o své vytříbenosti ve vztahu ke skvělé tradici českých skláren.*“[...] „*Za proslulostí českého skla zůstala keramika, která měla sice dobrou úroveň, nepřekročila však hranice solidnosti.*“⁶⁷ Příkladem je sklárna Loetz v jihočeském Klášterském Mlýně. Sklárna je vedená Maxem von Spaunem, který navazuje na proslulé americké sklárny L. C. Tiffanyho.⁶⁸ Všechny secesní vázy jsou převtělenou přírodou v rukách svých umělců, a to je téma i mých váz, stylizování květu do vázy.

Obr. 14.: Váza Květ. L. C. Tiffany.⁶⁹

Obr. 15.: Váza s narcisy. L. C. Tiffany.⁷⁰

⁶⁵ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 113.

⁶⁶ HOLEŠOVSKÝ, K. a kol.: *Secese: meziválečné užité umění*. Moravská galerie, Brno, 1986, s. 7.

⁶⁷ HOLEŠOVSKÝ, K. a kol.: *Secese: meziválečné užité umění*. Moravská galerie, Brno, 1986, s. 8 - 9.

⁶⁸ HOLEŠOVSKÝ, K. a kol.: *Secese: meziválečné užité umění*. Moravská galerie, Brno, 1986, s. 8.

⁶⁹ FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007, s. 316.

3 Od květiny k váze

Jelikož jsou lilie i narcisy květinami určenými k umístění do vázy, nechala jsem se inspirovat jejich květy a vytvořila pro ně speciální vázy. Pro každý druh květiny jiný typ vázy odpovídající tvaru jejich květů. Originalita těchto váz spočívá v jednom středovém otvoru a třech postranních otvorech. Pokud se na oba typy váz podíváme shora, uvidíme pravidelnou šestcípou hvězdu, která má připomínat šest okvětních lístků každé z květin.

3. 1 Lilie

Lilie jsem třemi lety dostala k narozeninám a od té chvíle jsem věděla, že pro ně musím vytvořit vázu. Jejich jedinečné květy zanesly na dva týdny kus přírody do mého pokoje. Proto jsem se je chtěla pokusit alespoň touto formou zvěčnit. Květy lilie totiž symbolizují panenskou nevinnost spojenou s úctou a čistotou.

Lilie jsou totiž nádherné, exoticky vyhlížející letní květiny. Pro vytvoření vázy mě inspiroval právě jedinečný tvar jejich květů. Jsou miskovité, trychtýřovité, trubkovité, některé s tečkovanými jiné s pruhovanými okvětními lístky a konce okvětních lístků jsou většinou zašpičatělé.⁷¹ Květy všech lilí mají pravidelnou stavbu skládající se z šesti okvětních lístků.⁷²

Existuje velmi mnoho druhů a mezi ty nejkrásnější patří *Lilium candidum* čili lilie bělostná, která má intenzivně vonící trubkovité květy.⁷³ „*V historii je to vůbec první zmiňovaná a zobrazovaná lilie. Pochází pravděpodobně z Malé Asie a dříve zřejmě byla jednou z nejrozšířenějších*

⁷⁰ http://www.doylenewyork.com/pr/belle_epoque/05BE03/default.htm

⁷¹ PACKEROVÁ, J.: *Aranžování květiny*. Ikar, Praha, 2002, s. 28.

⁷² ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventitum, Praha, 1997, s. 146.

⁷³ ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventitum, Praha, 1997, s. 148.

pěstovaných lilií.“⁷⁴ Nejčastěji se však setkáme s kultivary lilií. Smyslem tohoto šlechtění je, že hybridní lilie mají pestřejší květy, jsou většího vzrůstu a jsou odolnější proti chorobám.

Obr. 16.: Lilie bělostná.⁷⁵

3. 2 Narcis

Sice se neztotožňuji se symbolikou narcisu, jako květiny „zahleděné do sebe“, ale chtěla jsem pro něj vytvořit vázu proto, že patří mezi jedny z prvních jarních květin. A jelikož spolu s ním přichází první slunce, i on mi připomíná slunce a rodící se nový život.

Pro vytvoření vázy mě narcis inspiroval zajímavým tvarem květu, jímž je charakteristická trubka (pakorunka) obklopená prstencem šesti okvětních lístků.⁷⁶

Mezi dva nejvýraznější druhy, které mě inspirovaly, patří narcis bílý (*Narcissus poeticus*) a narcis žlutý (*Narcissus pseudonarcissus*). První druh má

⁷⁴ ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventitum, Praha, 1997, s. 148.

⁷⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lilium_candidum_1.jpg

⁷⁶ PACKEROVÁ, J.: *Aranžování květin*. Ikar, Praha, 2002, s. 10.

bílé okvětní lístky a korunku červeně nebo žlutě lemovanou a druhý druh má květ buď celý žlutý, nebo bílé okvětní lístky a žlutou celou korunku.⁷⁷

„Kolébkou narcisů je především oblast kolem Středozemního moře, zejména Španělsko a Portugalsko.“ [...] „Jejich pěstováním prosluli především Angličané.“⁷⁸

Obr. 17.: Narcis žlutý.⁷⁹

3. 3 Tajemství váz

Aby se váza například nepřevrhla, když do ní nalijeme vodu a ještě přidáme květiny a další dekorační prvky, je potřeba dodržet určitá pravidla.

Tvar a průměr hrdla vázy má totiž rozhodující vliv na celkový tvar konečné úpravy a na udržení stonků ve váze. Mezi nejvhodnější tvary váz patří

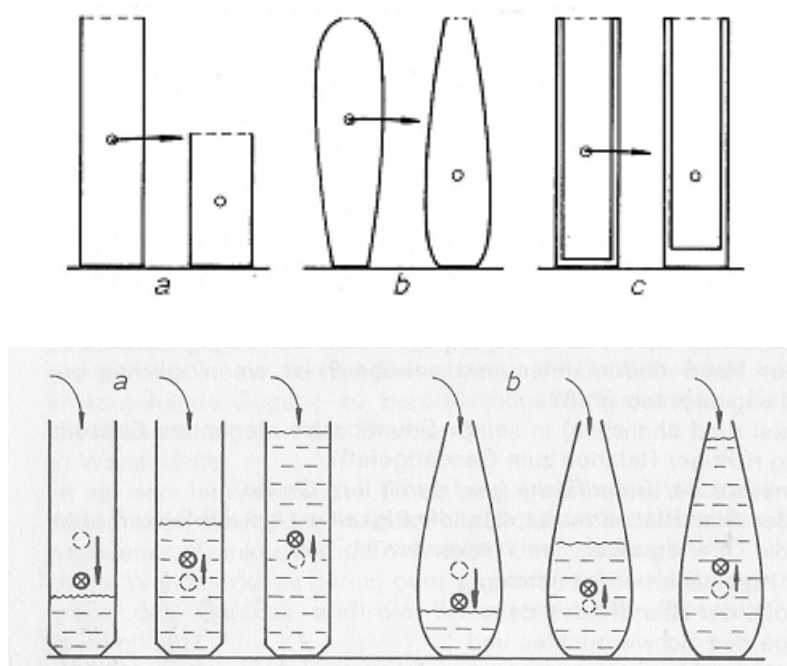
⁷⁷ ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventitum, Praha, 1997, s. 166 – 168.

⁷⁸ ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventitum, Praha, 1997, s. 162.

⁷⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Narcissus_pseudonarcissus

nálevkové a válcovité tvary, protože okraj i hrany na dně udržují květiny pevně na svém místě.⁸⁰

Dno vázy by nemělo být příliš úzké, aby se váza nepřevrhla. Těžiště vázy je totiž to nejdůležitější. Pokud pro design vázy zvolíme širší dno a zužující se tělo směrem k hrdlu, bude mít těžiště nízko a můžeme do ní nalít více vody a vložit těžší a delší květiny. Vázy s užším dnem a rozšířenou vrchní částí jsou náchylnější k převržení. Pokud nalijeme do jakékoliv vázy více vody, těžiště se posune výš. Pro své vázy jsem proto zvolila širší podstavy, protože lilie jsou těžké květiny. Aby ale nepůsobily tak těžce, je tělo vázy u dna mírně zešíkmené, což vázy „odlehčuje“.

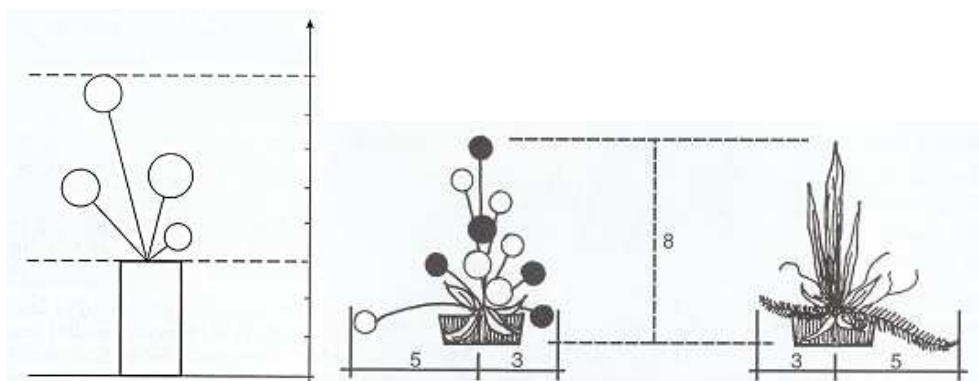
Obr. 18.: Posun těžiště.⁸¹

⁸⁰ HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002, s. 40 - 41.

⁸¹ RUBSAM, E. H.: *Keramische Gefässe – gegossen*. Frech Stuttgart-Botnang, Stuttgart, 1977, s. 31 - 32.

Pro naaranžování lilií a narcisů do váz je důležité pravidlo zlatého řezu. Je to základní pravidlo pro určování výšky rostlin v poměru k nádobě. Číselně se dá vyjádřit poměrem 3:5. Výšku nádoby charakterizuje číslo 3 a výšku rostlin nad hrdlem vázy číslo 5. Toto pravidlo je odvozeno z proporcí lidského těla, kdy se hlava svou velikostí „vejde“ do postavy 8x.⁸²

Květiny by pak měly ve váze působit co nejpřirozeněji a celkové aranžmá by nemělo být zahlceno mnoha druhy květin a dalších materiálů. Co se týče barevnosti, budu při aranžování vázy pro narcis a vázy pro lilii vycházet z barvy jejich květů, které doplním o další rostlinný materiál hodící se barvy.

Obr. 19.: Zlatý řez.⁸³

3. 3. 1 Typologie váz

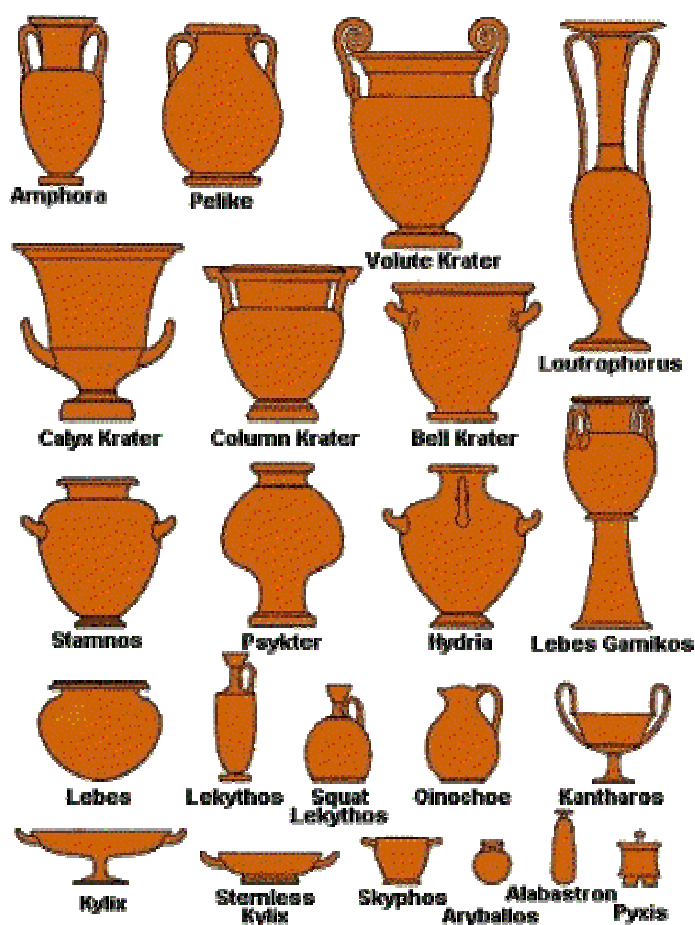
Tělo vázy se formovalo už od starověkého Řecka a tam také vznikly prototypy všech budoucích váz. Počínaje různě širokým dnem s patkou, různě vydutým břichem vázy, širším, užším nebo žádným krkem a konče hrdlem s různým průměrem kruhu nebo jiných geometrických tvarů. Také čínské a japonské vázy sloužily jako vzor pro budoucí generace váz a staly se spolu

⁸² DYTRTOVÁ, R.: *Aranžování a dekorace z rostlin*. Grada Publishing, Praha, 2003, s. 34.

⁸³ DYTRTOVÁ, R.: *Aranžování a dekorace z rostlin*. Grada Publishing, Praha, 2003, s. 34.

s řeckými vázami základem designování tohoto typu nádob. Například rokoko nebo secese se jimi nechávají inspirovat.

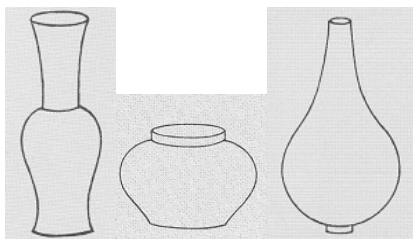
Inspirovala mě právě secese, která vychází z japonského umění. Celkový design mých váz sice může připomínat umělecký směr kubismus⁸⁴, ale myšlenka a motiv, který vedl k vytvoření váz pro lilii a narcis, jsou pro mě osobně secesními. Vázy mají na svém těle jemné přírodní křivky a rovné linie.

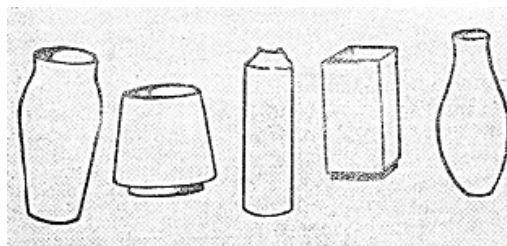
Obr. 20.: Řecké vázy a nádoby vázovitého tvaru s anglickými popisky.⁸⁵

⁸⁴ Kubismus [fr. *cube, krychle*], umělecký směr, uplatňuje se téměř výlučně ve výtvarném umění; vznikl 1907- 1914 ve Francii hlavně malbou P. Cézanna. Znamenal převratnou změnu v koncepci výtvarného díla; idea spočívá z pohledu na předmět z mnoha stran. (Kolektiv autorů: *Ilustrovaná encyklopedie – J/P*. Encyklopedický dům, s. r. o., Praha, 1995, s. 140, 518)

⁸⁵ http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Starověká_řecká_keramika

Obr. 21.: Čínské vázy.⁸⁶

Obr. 22.: Vysoké vázy pro japonskou ikebanu.⁸⁷

3. 3. 2 Váza „lilie“

Jelikož mají květy lilie všechny okvětní lístky stejně dlouhé a připomínají trubku, navrhla jsem pro ně podobně designovanou vázu, která vzdáleně připomíná komolý jehlan. Dno vázy má tvar rovnostranného trojúhelníka. Směrem k hrdlu se váza zužuje. Každá ze tří stěn vázy je opatřena jedním výklenkem, který končí těsně pod hrdlem vázy a má tvar trojbokého jehlanu. Tyto výklenky se otevírají směrem nahoru a jsou určeny pro další květiny či jiné rostlinné materiály, které se do nich také dají vkládat. Tři výklenky na tři stěny jsem navrhla z důvodu šesti okvětních lístků, aby design vázy co nejvíce připomínal tvar květu. Tělo vázy je u dna mírně zešíkmené.

3. 3. 3 Váza „narcis“

Pro narcis jsem navrhla design vázy, který také připomíná trojboký komolý jehlan, ale má jiné specifikum. Tvar květu je totiž zvláštní svou korunkou a ta si zaslouží pozornost. Dno vázy má také tvar rovnostranného trojúhelníku a tělo se směrem k hrdlu zužuje. Zhruba ve 4/5 těla vázy směrem k hrdlu, je váza ukončena a na hrany hrdla je nasazena „korunka“. Tvar

⁸⁶ CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007, s. 6, 7, 14.

⁸⁷ JAKERLE, L.: *Ikebana*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1969, s. 32.

korunky je opět trojboký komolý jehlan, který se zužuje směrem dolů. Na těle vázy jsou menší zářezy, které opticky naznačují okvětní lístky. U dna je tělo vázy zešíkmené.

4 Tvorba váz

Jako nejvhodnější metodu pro zhotovení váz jsem zvolila technologii lití do sádrových forem. V předchozích dvou podkapitolách jsem nastínila výchozí tvarovou kompozici jednotlivých váz, kdy váza pro narcis je typická vsazenou korunkou do těla vázy a váza pro lilii má na svých stěnách výklenky symbolizující okvětní lístky. Každá z váz má tři barevné varianty.

Na samém počátku tvorby byla myšlenka vytvořit vázy pro dvě květiny, pro lilii a narcis. Z původních návrhů váz, které jsem naskicovala a zhotovila před třemi lety, jsem zvolila dva, ze kterých jsem vycházela. Původní vázy byly zhotoveny technikou plátování a jednalo se jen o jeden originál od každé vázy. Barevné provedení spočívalo v podkladu bílé glazury s detaily zelené a modré glazury. Váza se zelenými detaily byla určena pro lilii a váza s modrými detaily byla zhotovena pro narcis. Současné vázy se v základní myšlence neliší, avšak tvar prošel určitým vývojem a odlišnost je ve způsobu zpracování a zhotovení. Původní vázy jsou oblé horizontálně a současné jsou oblé kolmo, což záměrně více zdůrazňuje dojem květu.

Po naskicování návrhů váz, jsem z hlíny vytvořila modely obou váz. Na stojanu jsem nejdřív zpracovala do přibližného tvaru komolého jehlanu s podstavou rovnostranného trojúhelníka nedělený blok hlíny. Poté jsem pomocí nože a „očka“ odebírala přebytečnou hlínu a tvarovala jednotlivé vázy.

Když jsem dosáhla odpovídajících tvarů váz, vytvořila jsem nad okrajem hrdla každé vázy lem, který se po odlévání odřízl, aby se na hrdle postupným naléváním kalu netvořily nerovnosti. Modely obou váz jsem poté rozdělila po celém obrysu tužkou na dvě poloviny. Z plátů hlíny jsem vyřízla profily váz a zhotovila jsem tak šablony. Každý model jsem položila bokem na podložku z měkkých hrudek hlíny, překrytých plastickou fólií a podle půlící čáry obložila šablonou a tu jsem také podložila. Oba modely a šablony jsem obložila prkénky nasáklými vodou do rámečku a upevnila jsem je svorkami.

Poté jsem si připravila bílou modelářskou sádro Almod 80 v poměru s vodou 5:4. Nejdříve jsem si odměřila vodu a nalila jí do vědra a pak jsem jí začala sádrou posypávat. Rukou jsem sádrou zamíchala tak, aby se vypudily bublinky a měla konzistenci smetany a pomalu jsem jí nalila do rámečku, aby zakryla model a nevytvářely se vzduchové bubliny. Když sádra ztuhla, odstranila jsem rámeček a formu převrátila. Odstranila jsem hliněnou šablonu, do sádry na každé straně vyryla zámeček a pouze sádrou jsem natřela tekutým mýdlem pro zhotovení druhého dílu formy. Formu jsem opět obložila rámečkem z prkének a celý postup jsem zopakovala. Po ztuhnutí sádry jsem odstranila rámeček a obě poloviny jsem dlátkem oddělila. Vyschlé formy jsem zajistila gumovými pásky a nalila do nich licí hmotu, kterou jsem postupně doplňovala, jak sádra odsávala z už nalité hmoty vodu. Zbylou hmotu jsem vylila a nechala sádrou hlíně odnímat vodu. Poté, co se vzniklá váza oddělila od formy, vyřízla jsem jí tři boční otvory, které slouží jako další hrdla vázy.^{88 89}

Všechny takto odlité a upravené vázy jsem začistila, nechala vyschnout a poté vložila do pece na přežah na 950°C stupňů. Po přežahu jsem vázy naglazovala v kombinaci bílé, hnědé, modré a žluté AS glazury. Vnitřní části váz jsem glazurou vylila a vnější části jsem natřela glazurami za pomoci štětce. Následovalo vložení do pece a vypálení na 1100°C. Poté jsem na ukázkou do jedné vázy pro lilii a do jedné vázy pro narcis naaranžovala květiny.

⁸⁸ESPIOVÁ, L.: *Keramika krok za krokem*. Knihcentrum, s. r. o, Praha, 1996, s. 78 – 83.

⁸⁹SCHATZ, M.: *Moderní materiály ve výtvarné praxi*. SNTL, Praha, 1982, s. 63 – 64.

5 Závěr

Záměrem diplomové práce bylo navržení designu váz pro řezané květiny a jejich následné zhotovení. Pro design váz jsem zvolila květy lilie a narcisu kvůli jejich symetričnosti a jedinečné morfologii. Tvary jejich okvětních lístků mi sami napomohly vázy navrhnout. Důvodem výběru byl i kladný vztah k těmto zmíněným květinám.

O samotných vázách jsem nejdříve přemýšlela jen jako o nádobách na květiny, ale v průběhu studia literatury jsem měla možnost se s problematikou více seznámit a více ji prozkoumat. Pro nás má slovo váza jen jeden význam - nádoba na květiny, ale pro řeckou kulturu? Tam byly vázy vždy jen zásobnicemi na potraviny, tekutiny a další látky. Je pravdou, že název váza jsme jim přičkli až my, ale jejich design je pro nás jednoznačný. I když při pohledu na dekor s motivy z běžného života, je jejich funkce odůvodnitelná.

Při pohledu na čínské vázy jsem zjistila, že Číňané už vázy používali i na květiny a i dekor tomu nasvědčuje. Ale nejen to, květiny na vázách i ve vázách pro ně znamenají spojitost s přírodou, a to je ten třetí rozměr, který jsem hledala. Nejen vytvořit vázy jako nádoby, nejen vytvořit vázy na řezané květiny, ale vytvořit vázy, které jsou nádobou, vázou a zároveň i projevem přírody. Příroda se nám totiž vzdaluje nebo se snad vzdalujeme my jí? Proto jsem vybrala i secesi inspirovanou rostlinami, kde umělci doslova pěstují vázy, které mohou díky svému designu „žít“ i bez květin.

Na základě těchto skutečností jsem za pomoci sádrových forem vytvořila soubor šesti váz, tři pro lilie a tři pro narcisy. Tyto vázy prošly určitým vývojem a mohou být používány i bez květin, pro které jsou určeny.

6 Použitá literatura a zdroje

6.1 Literární zdroje

DYTRTOVÁ, R.: *Aranžování a dekorace z rostlin*. Grada Publishing, Praha, 2003.

ESPIOVÁ, L.: *Keramika krok za krokem*. Knihcentrum, s. r. o, Praha, 1996.

FAHR-BECKEROVÁ, G.: *Secese*. Slovart, Praha, 2007.

HILLIER, M.: *Květiny: umění aranžování*. Slovart, Praha, 2002.

HOLEŠOVSKÝ, K. a kol.: *Secese: meziválečné užité umění*. Moravská galerie, Brno, 1986.

CHAVARRIA, J.: *Velká kniha keramiky*. Knihcentrum, s. r. o., Praha, 1999.

CHLÁDEK, J.: *Klasika porcelánu: Čína a Evropa*. Mirror Promotion, Karlovy Vary, 2007.

JAKERLE, L.: *Ikebana*. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1969.

Kolektiv autorů: *Ilustrovaná encyklopedie – J/P*. Encyklopedický dům, s. r. o., Praha, 1995.

Kolektiv autorů: *Malá československá encyklopedie. VI., Š-Ž*. Academia, Praha, 1987.

Kolektiv autorů: *Pokožové květiny od A do Z, Řezané květiny – IKEBANA*. IMP BV/ IMP s. r. o., Praha, karta č. 618.

PACKEROVÁ, J.: *Aranžování květin*. Ikar, Praha, 2002.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění II*. Knižní klub a Balios, Praha, 1998.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění IV*. Knižní klub a Balios, Praha, 1999.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění VI*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění V*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění VIII*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 1999.

PIJOÁN, J.: *Dějiny umění IX*. Euromedia Group - Knižní klub a Balios, Praha, 2000.

RUBSAM, E. H.: *Keramische Gefasse – gegossen*. Frech Stuttgart-Botnang, Stuttgart, 1977.

SCHATZ, M.: *Moderní materiály ve výtvarné praxi*. SNTL, Praha, 1982.

ŠTURSA, J.: *Cibulové a hlíznaté rostliny*. Aventinum, Praha, 1997.

WARSHAWOVÁ, J.: *Velká kniha keramiky*. Dotisk 1. vydání, Rebo Productions CZ, spol. s r. o., Dobřejovice, 2002.

6.1 Internetové zdroje

<http://www.pametnidesky.estranky.cz/stranka/nove---citate-a-prislovi>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Váza>

<http://en.wikipedia.org/wiki/Vase>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Vase>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Starověká_řecká_keramika

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:KnossosFrescoRepro06827.jpg>

<http://www.flickr.com/photos/luxfar/1823491905/>

http://farm3.static.flickr.com/2371/2283762982_fbec1a421b.jpg

http://www.doylenewyork.com/pr/belle_epoque/05BE03/default.htm

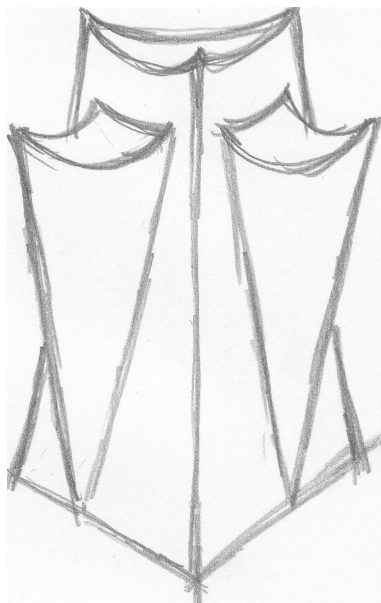
<http://muzeum.sumavy.sweb.cz/fond.html>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Lilium_candidum_1.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Narcissus_pseudonarcissus

7 PŘÍLOHY
(OBRAZOVÁ DOKUMENTACE A CD – ROM)

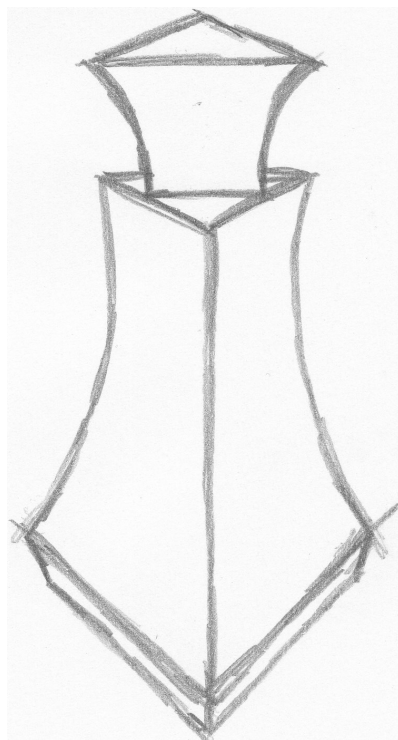
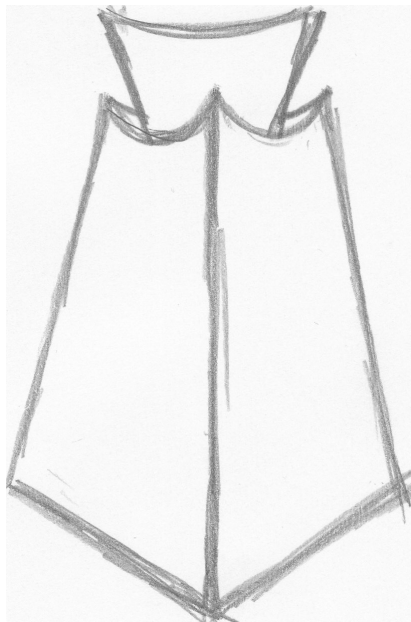
Skici vývoje designu váz pro lilii.

Fotodokumentace vývoje designu váz pro lilii.

Skici vývoje designu váz pro narcis.

Fotodokumentace vývoje designu váz pro narcis.

Modely finální verze designu váz pro narcis (vlevo) a pro lilii (vpravo).

Finální verze obrazové dokumentace k diplomové práci na téma „Design váz na řezané květiny“ je k dispozici na nosiči CD – ROM a v tištěné verzi na pedagogické fakultě.